

svoj list, ki bi pristojna bila le „Danici“. Al — gospoda moja — idite na Angleško in učite se od Angležev, kako oni nedelje praznujejo! Sramovati se morate s svojim liberalnim brezverstvom vi mali „kramarji“ pred unimi velikimi trgovci!

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 12. seji 10. aprila je interpeliral posl. Tavčar deželni odbor: kakošne predloge misli staviti vsled Apfaltrernovega lanskega nasveta zastran odprave kolekture (duhovne bire)? Deželni glavar mu je odgovoril, da se je večina dotičnih zaslišanih občin izrekla zoper odpravo kolekture, isto tako knezoškofijstvo, tudi vlada deželna je, toda še le pred malo dnevi, izrekla svoje mnenje; a stvari ni še bilo mogoče po vse dognati, toraj bode deželni odbor v prihodnjem zborovanju predložil dotični predlog.

Posl. Murnik je poročal o proračunu deželnega zaklada za leto 1874. — Tu se oglasi zopet vitez Fränzl, maščevaje se grozovito nad narodno stranko, da ga ni volila celó v noben odsek. Rekel je, da on ne bi dovolil vinarja, dokler je narodna stranka v večini; ko smo leta 1863 „mi“ bili v večini — pravi Fränzl — so bili upravni deželni stroški majhni, a zdaj so tolikošni! Ali ne občudujejo bralci fantazije Fränzelove, ki je leta 1863 še komaj odrasel preklanim hlačicam, a že se je videl med tadanjo nemčursko večino! Očital je drago deželno gospodarstvo, ki je ustanovilo mnogo služeb, le da se nekaterim ljudem daje kruh itd. Konečno blizo tako-le zakliče narodni stranki: „Vam ne pomaga tudi to nič, da so se Vam mladoslovenci vrgli v naročje; umirajoči stranki ne pomagajo taki „Zuzüge“; zvoní Vam že mrtvaški zvon in odšli ne boste osodi svoji!“ Vitez Fränzl je menda mislil, da bode ta njegov hripavi govor napravil tak vtis, kakor govor poslanca Dunajevskega v državni zbornici poslancev o priliki zadnje finančne debate, kateremu so ministri sami prišli čestitat po končanem govoru, a vrezal se je; namesti čestitanja njegove lastne stranke izrekel mu je deželni glavar grajanje za volj nespodobnega obnašanja.

Dr. Zarnik krepko zavrne viteza Fränzl-a, rekši, da prav za prav še vreden ni odgovora, al ker je očital drago gospodarstvo, zakaj ni stavil določnih predlogov? zakaj je čenčal le puhle splošne fraze? Vitez Vesteneck naj si zapomni, da Kranjski deželni zbor najvarčnejše gospodari; če so se pa vendar-le priklade morale izvišati, vzročile so to nove naprave šolske, zemljiška odveza in druge neobhodne stvari; deželni uradniki naši so slabeje plačani kakor drugje; sploh je gospodarstvo tako, da deželni zbor Kranjski velja povsod kot najvarčnejši.

Dr. Bleiweis se čudi, da si je nasprotna stranka za govornika izvolila moža, ki bi s svojim govorom bolj na mestu bil v kaki krčmi, nego v deželni zbornici. Nič drugega mu ni kipelo iz ust, kakor psotka za psotko na narodno stranko, misleč menda, da je med onimi svojimi „beriči“, s katerimi je lani dosegel glasovito zmago na drugem mestu. Boj za pravice naroda našega imenuje pl. Vesteneck „firlefanz“; se vé da! Razloček med našo in vašo stranko je ta, da vaša stranka je kos one stranke, ki maršira zdaj v Avstriji „mit gebundener Marschroute“ po Pruskih vzorih; mi pa stojimo na domačem stališču in se poganjamo za to, kar gré narodu pred Bogom in pred svetom. Namesti, da se nam očituje, da smo dovolili 10.000 gold. za šolske knjige, naj se raji toži vlada

Dunajska, zakaj zatiruje ravnopravnost v naših šolah; ko bi narodni naš jezik imel pravico svojo v šolah, ne bi trebalo zaklada za šolske knjige; knjige bi se same izplačale in ne bi bilo treba dodajati deželi. Dajte nam prejšnji absolutizem ali pa pravo ustavo, ne pa ustavo na videz, to je vzrok velikih upravnih stroškov; vladni dvalizem sedanje sisteme je kriv vseh naših nadlog. Uprava deželnega zastopa stane deželo veliko stroškov. Na drugi strani je pa število uradnikov cesarske deželne vlade ostalo tako, kakor poprej. Ko bi se avtonomija prava dala tudi občinam, bi niti gosp. Fränzl-Vesteneck niti nobenega drugega okrajnega glavarja ne bilo treba na deželi; vse to bi lahko opravljale občine. To je prava pot o varčnosti, dokler pa imamo dve vladi, ne pridemo na bolje. Viteza Fränzl-a pa je treba konečno opomniti, naj se véde tako, kakor se spodobi v zbornici poslancev.

Poročevalec Murnik prav na drobno dokazuje, da bi bili upravni stroški ravno isti, ako bi tudi nasprotna stranka bila v večini, da je toraj Fränzl-ovo očitiranje popolnoma neopravičeno, da pa on tudi navajal ni drugega, kakor to, kar so drugi govorniki nasprotne stranke omenili že prejšnje leto, toda veliko sposobneje.

V specijalni debati se je lotil vitez Fränzl deželnih uradnikov ter jim zavidal uboge nagrade, katere dobivajo, a dr. Zarnik ga zavrne, slabe plače deželnih uradnikov primerja dobrim plačam cesarskih uradnikov, ter pravi, če bi se deželnim uradnikom dajala taka plača kakor državnim, bi on zoper vsake nagrade glasoval.

Zdaj Dežman udriha po slovenskem dramatičnem društvu, češ, da prevode iger v slovenski jezik „briljantno“ plačuje ter s tem podpira pokvarjene pisatelje, ki niso za drugo rabo nego zato, da jih davkoplačevalci pitajo. Konečno izreče, da bi se lahko za prav majhen denar korektno predstavljale take igre.

Dr. Poklukar po številkah dokazuje, da je Dežmanovo očitiranje popolnoma neopravičeno, ker doneski udov dramatičnega društva znašajo toliko, da dežela gotovo ne plačuje nič.

Dr. Zarnik dvomi, da bi se Dežman mislil engazirati za prestavljavca pri dramatičnem društvu; če pa res pride, ga bomo z veseljem sprejeli, ker se spominja, da je Dežman nekdanj pisal izvrstno slovenski, ko je še pel „Slava Slavjanom“, skladal „proklete grablje“ in drugega več; ako se zopet vrne na našo stran, gotovo ga bomo honorirali dobro.

Poročevalec Murnik pristavi temu, da „dramatično društvo“ bi moralo izdajati knjige za svoje ude tudi, če bi mu deželni odbor nobene podpore ne dal. Plača pisateljem in prestavljalcem je tako pičila, da, če bi o njej morali živeti, bi ne mogli ne ene smodke pokaditi, ne maslica vina piti, ampak smeli veseli biti, če bi le po enkrat na dan kaj gorkega jedli. Podpora, katero deželni zbor daje, je le za javne slovenske predstave v deželnem gledišči.

Potem se je potrdil proračun deželnega zaklada, in sicer: 314.182 gold. 1 kr. potrebščine, 66.244 gold. 63½ kr. dohodkov, v potrebno zalogo primanjke 247.957 gold. 37½ kr. je za leto 1877 pobirati 20% priklade na vse neposredne davke izvzemši doklado za vojaščino in 20 odstotkov priklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Pri tej priliki je deželni odbor dobil nalog: a) preiskavati, zakaj se potrebščina za stanovnino žandarmerijskih kosarn povečuje, in prevdarjati, kako bi se to na bolje obrnilo; — b) od 1. januarja 1877. leta popotne stroške zdravnikom, ki hodijo koze cepiti, po določilih, katera so bila pred sklepom slavnega deželnega zbora od 10. januarja 1874. leta veljavna, izplačevati

in to primerno naznaniti; — c) dovršiti mu dano nalogo ter konečno vrediti, da se bodo odgonci po železnicah vozili, in o tem v poročilu o svojem delovanju deželnemu zboru poročati; — d) ko bi v 7. seji letošnjega zasedanja sklenjene obravnave s ces. kralj. vlado leta 1876 še ne dospele do zaželenega cilja, potrebščino za tretjino zdravil in za vožnjo zdravnikov pri epidemijah in epicootijah iz blagajnične gotovine deželnega zaklada založiti; — e) preiskavati, ali bi ne bilo mogoče, dohodke poslopij, katera so v deželni oskrbi, povekšati; — f) skrbeti za to, da bi stroške odgona prisiljenecv v posilno delavnico plačevala država.

Za obrtnijsko nadaljevalno šolo v Novem mestu se je in sicer za l. 1873/74, 1874/75 in 1875/76 dovolilo 400 gold., katerih dve tretjini se izplačale bodele takoj, ena tretjina pa koncem letošnjega šolskega leta; za leto 1877 pa se je dovolilo 300 gold. podpore, toda s pridržkom, kedar se bodo drugi doneski, kateri bi še bili za obstanek te šole potrebni, od družih pokrili. — Gledé cestnih stavb sploh je deželni odbor dobil pooblastilo, za posamesne ceste dati tudi več nego 1000 gold. podpore, če bode to silno treba. — Prošnje okrajno-cestnih odborov iz Črnomlja, Vipave in Logatca za podporo izročile so se deželnemu odboru v natančno preiskavo in rešitev.

Potrdil se je dalje načrt postave, ki bode nekoliko spremenila §. 92. sedanjega občinskega reda gledé določila o ustrahovalni oblasti deželnega odbora nad občinskimi starejšinci.

Vsled prošnje oskrbnika Tekavčiča in adjunkta Drenika v posilni delalnici je deželni zbor navadne odstotke, katere dobivata od dobička fabrike, počenši od leta 1877 zboljšal za oskrbnika od 1 na 2½ odstotka in za adjunkta od 1 na 2 odstotka. Deželnemu blagajniku Ravnikarju in kontrolorju Žagarju se je po viharji debati dosedanja nagrada začeniši od leta 1877 spremenila v osebno doklado po 200 gold. na leto. Konečno dovolilo se je uradnemu slugi Hoffmann-u za likanje parketov v pisarnah deželnega grada 50 gold. nagrade na leto, dokler opravlja ta izvanredni posel. Vse druge prošnje deželnih uradnikov in služabnikov pa niso bile vslišane, ker bi obtežile blagajnico deželno.

Ozir po svetu.

Palackova svečanost v Pragi.

Ker listu našemu prostora manjka za popolni popis sijajne svečanosti, ki jo je Česki narod 23. aprila napravil dr. Palackemu, „očetu svoje domovine“ na čast; naj vsaj nekoliko poročamo o njej.

Najodličnejši možjé vseh stanov, od najviše aristokracije do prostega meščanstva poveljali so to svečanost; vse je sodelovalo, vse se zedinilo pri tej čestitki, da je bila velečastna in slavna.

Franjo Palacky doživel je priznanje tako za svoje rodoljubno in neutrudno delovanje, kakoršno se v našem času posreči le redko komu. To slavitev poveljevalo pa je češčenje vsega slovanskega svetá z brezštevilnimi čestitkami, v katerih se izrazuje ona slovanska vzajemnost, za katero je Palacky s svojim genijalnim umom in s toliko pridnostjo deloval in katera vkljub vsem političnim nezgodam živi v prsih raznih slovanskih plemen kot nedvomno poroštvo globoko voreninjene misli o narodni in kulturni združitvi.

Od mnogih sijajnih govorov (govorili so Skreyšovský, grof Klam Martinic, bivši minister Jireček, Zeithammer, Rieger in drugi) pri svečanostnem banketu, pri katerem je bilo nazočih nad 300

odličnih móž, priobčujemo, da se izpozna duh svečanosti, le govora Palackega in Riegerja.

Po izvrstni čestilni napitnici župana-naměstnika Otona Zeithammerja, ko se je bilo poleglo viharno ploskanje, je spregovoril Palacky blizo tako-le:

„Gospôda moja! Iz vsega srca se vam zahvaljujem, a hvale, s katero so me obsipali gospodje, nikakor nisem zaslužil. V srci se čutim dolžnega, da se iskreno zahvaljujem za premnoge dokaze prijateljstva in naklonjenosti, katere sem prejel danes ne samo tukaj, temuč tudi od vsega národa. Vam vsem je znano, da si noben govornik ni upal, mene imenovati mojsterskega govornika; govorniškega darú jaz nimam, in se ž njim tudi nočem ponašati. Druzega jaz ne morem storiti, nego izreči svojo srčno zahvalo, tako srčno, da ne more biti srčnejša. Zeló me veseli, da se skazuje meni za moje delo taka posebna pozornost. Naravnost pa moram reči, da se više ceni, nego zaslužim. Vi znate, gospôda moja, da vsak človek ima svoje veselje, svojo „strast“, kakor se navadno pravi. Od mladosti nisem imel jaz druge strasti nego to, da delam za duševno probudo svojega národa in v tem smislu sem delal vse svoje žive dni. Kar sem mogel storiti, sem storil, in nek pregovor pravi: „nepoštenjak je, ki več stori kakor more“. Pri tej priliki, ko mi je dano govoriti cvetu našega naroda, želim svoje prijatelje — a vsi so moji prijatelji kateri delajo na to, da se dvigne naš národ — opozoriti na sledeče, ker je glavna naša potreba: Imamo mnogo rodoljubov, ki se radi ponašajo z rodoljubjem, ki pa ničesa ne storijo na korist narodu in domovini. Naš narod je v veliki nevarnosti, na vseh stranéh obdan s sovražniki, a jaz vendar ne obupam, temveč se nadejam, da se bode naš narod s krepko voljo dobro uprl vsem nasprotstvom. Ni ne dovolj samo govoriti: „jaz hočem“; vsak mora delati, za občno srečo žrtvovati vse, kar more, osobito pa za to, da se ohrani narodnost. Národ naš ima za seboj sijajno preteklost. Husova dôba bila je gotovo slavna; takrat je Česki narod presezal po svoji duševni izobraženosti vse druge narode v Evropi. Zato se je imel zahvaliti Karolu IV., a ne samo njemu, temuč tudi samemu sebi, ker je modro znal posluževati se vseh sredstev za izobraženost. Dandanes moramo pred vsem se izobraževati in kot omikan narod tudi ravnati. To je moja edina oporoka, ki bi jo na smrtni postelji rad zapustil svojemu národu. Naj naša mladina nikar ne misli, da dovolj je, ako pravi, da je domoljubna. Ne, ne! ona mora izobraževati sebe in národ; sicer pa ni tako težko, našega nemškega sosedu prehiteti v izobraženosti, kajti nemška kultura ni nedosegljiva, ona ni tako huda. — In ako bodo naši domoljubi z iskreno in pravo izobraženostjo delovali, ni se nam treba ničesa bati za našo narodnost in naš národ; on se bode sam vzdržal, dokler bode hotel. Bog daj, da bi vsi sinovi naši, razširjajoč znanost in izobraženost, vedno brez prenehanja delovali na blagor predrage domovine!“ —

Te prisrčne besede slavnega starčeka so napravile silen vtis na občinstvo, in ni bilo konca ploskanja, ki se je pa iz nova vzbudilo, ko je vstal dr. Rieger in s krepkim glasom izpregovoril, da se danes praznuje lep družinsk praznik „očeta narodovega“, ki se je vdeleževal naših naporov, vspehov in našega upanja. Govornik meni, da ni treba še posebe pozdravljati bratov, ki so od blizo in daleč prišli slaviti Českega Nestorja, ker smo „svoji med svojimi“ kakor domá. Pri tej slavnosti pak bitko pogreša se izvrstni govornik Miloslav Hurban, ki je stal vedno na naši strani. Besedo mu je zaprl Magjarski liberalizem. Vendar upa govornik, da se Miloslav Hurban, kakor se bratje njega, tudi on njih v ječi spominja današnji dan. Vsi Slovani se danes